

ÄIDINKIELI I, TEKSTITAIDON KOE 15.9.2017 HYVÄN VASTAUKSEN PIIRTEITÄ

Alla oleva vastausten piirteiden, sisältöjen ja pisteitysten luonnehdinta ei sido ylioppilastutkintolautakunnan arvostelua. Lopullisessa arvostelussa käytettävistä kriteereistä päättää tutkintoaineen sensorikunta.

Tekstitaidon kokeen vastausten luonnehdinta koskee vain hyvän vastauksen sisältöjä. Muut arvioitavat piirteet on kuvattu kriteeritaulukossa, joka on ylioppilastutkintolautakunnan antamissa äidinkielen koetta koskevissa määräyksissä.

www.ylioppilastutkinto.fi/images/sivuston_tiedostot/Ohjeet/Koekohtaiset/fi_maaraykset_aidinkieli.pdf

Tehtävä 1

1. A)

Hyvässä vastauksessa käsitellään runon näkemystä lapsista ja muodostetaan tulkinta lapsuudesta. Vastauksessa keskitytään runon tulkintaan, ja aihetta koskevat yleistykset on perusteltu runoesimerkein.

Bo Carpelanin runo koostuu sarjasta kärjistettyjä väitteitä siitä, millaisia lapset ovat ja miten heitä voi kohdella. Runo voidaan tulkita satiiriseksi kuvaukseksi siitä, minkälaisina aikuiset näkevät lapset. Runon kuvaus lapsuudesta on kärjistetty: lapsuus on aikaa, jolloin lapsia kohdellaan väärin ja ivataan. Samalla kun runo keskittyy kuvaamaan sitä, minkälaisia lapset ovat, se epäsuorasti kuvaa myös aikuisia.

Runon kuvaus lapsista perustuu aikuisten ja lasten väliseen valta-asetelmaan. Lapset kuvataan pieniksi, voimattomiksi aikuisten toimenpiteiden kohteiksi tai esineiksi. Hyvässä vastauksessa havaitaan, että näkemys lapsesta ja lapsuudesta liittyy miljöökuvaukseen. Kuvaus sijoittuu pääosin konkreettiseen päiväkotitai kouluympäristöön.

Hyvässä vastauksessa tulkinnat lapsista ja lapsuudesta kytkeytyvät toisiinsa. Runon näkemystä **lapsista** ja **lapsuudesta** voi perustella esimerkiksi seuraavin havainnoin:

- Lasten väitetään olevan niin pieniä, että heidän ylitseen voi ajaa. Kuvaus on metaforinen: lapset ovat niin merkityksettömiä ja mitättömiä, että heille voi periaatteessa tehdä mitä tahansa, kohdella kuinka tahansa ja jopa vahingoittaa.
- Aikuiset voivat kohdella lapsia esineinä tai laumana, jolle he voivat tehdä mitä tahansa (*panna ne nurkkaan tai järjestää ne riviin*).
- Lapset voidaan pukea aikuisten päähänpistojen mukaan (vaikkapa tötteröhattuun) ja sijoittaa leikkihuoneeseen *pikku pikku tuolien kanssa*.
- Painotus on lasten pienuudessa ja avuttomuudessa, mutta myös siinä, että lapset ovat aikuisiin verrattuna erilaisia ja kiehtovia.

- Lapset osoittautuvat myös jollakin tavalla kiehtoviksi, jännittäviksi ja erilaisiksi olennoiksi aikuisten maailmassa. Tämä moniselitteisyys korostuu runon viimeisissä säkeissä (*Pimeässä niiden silmät voi sytyttää / kunnes ne loistavat kuin taskulamput tai liekit!*).
- Kuvaus lapsista tiivistyy runon lopussa, joka voidaan tulkita käännekohtaksi. Lasten silmien loisto pimeydessä on ikään kuin vastavoima sille, minkälaisena aikuisten maailma näyttäytyy.

Lapsuus on runon mukaan aikaa, jolloin aikuiset käyttävät valtaansa lapsiin ja kohtelevat heitä omien mieltymystensä mukaan. Aikuiset eivät ymmärrä lapsen olemusta ja tapaa ajatella. Runon kritiikki kohdistuu aikuisiin. Lapset eivät ole niin vähäpätöisiä ja merkityksettömiä kuin runo näennäisesti antaisi ymmärtää. Runon kuvaus lapsuudesta on kolkko, mutta sen monitulkintaisuus tuo siihen myös valoa. Runon näkemystä lapsuudesta voi myös käsitellä satiirisuuden ja runoon kätketyn huumorin kautta.

1–2 pistettä:

Vastauksessa havaitaan, että runossa esitetään väitteitä siitä, millaisia lapset ovat ja mitä heille voi tehdä. Vastauksessa luetellaan konkreettisia yksityiskohtia, mutta niitä ei tulkita kärjistyksiksi.

3–4 pistettä:

Vastauksessa runoa eritellään kuvauksena lapsista ja lapsuudesta. Runo tulkitaan kuvaukseksi aikuisten ja lasten välisestä valta-asemasta ja lapsista aikuisten vallankäytön kohteina. Siinä ymmärretään runon kärjistetty kuvaustapa. Vastauksessa tehdään myös päätelmiä lapsuudesta.

5–6 pistettä:

Vastauksessa havaitaan, että runossa kuvataan lapsia ja lapsuutta aikuisten toiminnan kautta. Vastauksessa ymmärretään runon kärjistetty ja satiirinen kuvaus sekä havaitaan viimeisten säkeiden käännekohta. Päätelmät ja yleistyksiset lapsuudesta perustuvat runon keinoihin ja sisältöön. Vastauksessa havaitaan runon monitulkintaisuus.

1. B)

Hyvässä vastauksessa käsitellään runon näkemystä lapsista ja muodostetaan tulkinta lapsuudesta. Vastauksessa keskitytään runon tulkintaan, ja aihetta koskevat yleistyksiset on perusteltu runoesimerkein.

Wisława Szymborskan runossa *Ensimmäinen valokuva Hitleristä* lasta ja lapsuutta tarkastellaan epätavallisesta näkökulmasta. Valtaosa runosta liittyy tilanteeseen, jossa pienestä lapsesta otetaan valokuvaa. Runon nimi paljastaa, että lapsi on Adolf Hitler.

Runon nimi ja viimeinen säkeistö muodostavat kehyksen, joka ohjaa tarkastelemaan lasta historian kulkuun vaikuttaneena henkilönä, yhtenä maailmanhistorian julmimmista diktaattoreista. Ilman otsikkoa ja viimeistä säkeistöä runoa voisi pitää viattoman lapsen ja onnellisen lapsuuden kuvauksena. Runon osien välinen jännite vie kuitenkin tulkinnan toisaalle.

Runon alkuosassa lasta kuvataan kuvaustilanteessa, mahdollisesti jonkun kuvanottotilanteessa mukana olevan näkökulmasta. Runon puhuja kuvaa lasta myönteisesti:

- Lapsi on hellittelyn ja lepertelyn kohde, mikä käy ilmi sananvalinnoista (*vaavi; säihkysilmä; Mutta kukas se siinä kapaloissa köllöttää? / – – / Kenen pikku kätönen, kaula, korva, simmukka, nenukki?*).
- Lapsi on viaton ja suloinen, mikä ilmaistaan metaforin ja vertauksin (*enkeli; kuin kissa korissa*).
- Lapsi on kuin kuka tahansa lapsi (*kuin vauvat kaikissa perhealburneissa*).
- Lapsi on ihme: hänen syntymästään on ollut nähtävissä ennusmerkkejä (*kun vuosi sitten astuit maailmaan, / ei puuttunut merkkejä taivaalta eikä maasta: / keväinen aurinko, pelargonioita ikkunalaudoilla / lupaava ennustus – –*).

Lapsuus kuvataan runossa ajaksi, jolloin kaikki on vielä mahdollista:

- Lapselle ennustetaan loistavaa tulevaisuutta (*Isona kenties lakitieteen tohtori? / Tai Wienin oopperan tenori?*).
- Lapsen toivotaan saavan hyvä ammatti (*Kenen masu on täynnä maitoa, ei tiedä vielä: / painajan, lääkärin, kauppiaan, papin?*).
- Lapsen uskotaan menestyvän myös yksityiselämässä (*” – – naimisiin / ehkä pormestarin tyttären kanssa?”*).

Viimeisessä säkeistössä tapahtuu tunnelman ja asennonvaihdos: runon puhuja muuttuu lapselle lepertelevästä aikuisesta ulkopuoliseksi tarkkailijaksi, joka siirtää näkökulman kuvaustilanteen ulkopuolelle, Hitlerin kotikaupunkiin, Braunauhun. Siellä ilmassa leijuu pullan ja suosapaippuan tuoksu. Kuvaus lapsen mahdollisuuksista (lääkäri, pappi) paljastaa, että lapsi on syntynyt ”kunnolliseen” yhteiskuntaan. Säkeellä *Ei kuulu koirien ulinaa eikä kohtalon askelia* puhuja kuitenkin viittaa pelon aikaan, jonka valokuvan lapsi myöhemmin synnyttää. Myös viittaus historianopettajaan ohjaa lukijan pohtimaan paitsi historian kulkua myös kysymystä, miten ja miksi viattomasta lapsesta voi tulla julma aikuinen.

1–2 pistettä:

Vastauksessa havaitaan, että runossa esitetään hyvin myönteinen kuva lapsesta. Myönteisestä kuvauksesta on annettu joitakin esimerkkejä, ja runon lapsen kuvauksen ristiriitaisuus on havaittu. Vastauksessa pääosin referoidaan runon kuvausta.

3–4 pistettä:

Vastauksessa runoa eritellään kuvauksena lapsesta ja lapsuudesta. Vastauksessa kerrotaan, että lapsi ja lapsuus on kuvattu myönteisesti. Vastauksessa on samalla ymmärretty runon tulkintaan vaikuttavana asiana se ristiriita, että runossa suloiseksi ja viattomaksi kuvattu lapsi on nimenomaan Adolf Hitler.

5–6 pistettä:

Vastaus on jäsennelty ja oivaltava tulkinta siitä, minkälainen näkemys runossa on lapsesta ja lapsuudesta. Vastauksessa ymmärretään vauvan kärjistetty ja satiirinen kuvaus sekä viimeisen säkeistön asennonvaihdos. Tulkinta yhdistetään historialliseen kontekstiin.

Tehtävä 2

Kokkikartano-mainoksen tavoitteina on paitsi markkinoida Kokkikartanon valmisruokia myös parantaa valmisruoan mainetta. Mainoksen keskeinen tarkoitus on rakentaa ja brändätä yrityskuvaa: Kokkikartano on pieni ja paikallinen yritys, jonka tuotteet ovat kuin kotiruokaa. Mainos on suunnattu *kaikille, jotka syövät ruokaa*, mutta tosiasiaa kohderyhmänä on joukko, joka jakaa tietyt yhteiset arvot.

Tehdäkseen vastaanottajat myötämieliseksi tavoitteilleen mainos vetoaa muun muassa

- yhteiseksi oletettuihin arvoihin ja arvostuksiin
Esimerkkejä
 - pienimuotoisuus, paikallisuus ja läheisyys
 - avoimuus
 - perinteisyys
 - kotiruoka ja käsin tekeminen

- järkeen ja tunteisiin
Esimerkkejä
 - järkeen vetoaminen: kokemus, osaaminen, tuotemerkkien nimeäminen
 - tunteeseen vetoaminen: rehellisyys, vaatimattomuus (*pieni ruokatehdas*), tutuus, nostalgisuus

- vuorovaikutussuhteeseen ja sen ylläpitoon
Esimerkkejä
 - kirjemuoto
 - osapuolten esiintuominen (*me*-pronomini, verbin persoonamuodot)
 - vuorovaikutuksen mahdollistaminen (*jutellaan FB:ssä*)
 - mainoksen koko ja julkaisupaikka päivälehdessä etusivulla
 - mainoksen visuaalinen asettelu, fontit ja kuvavalinta.

Tehtävää voi lähestyä esimerkiksi argumentaation ja retoristen keinojen analyysin avulla, mutta hyvässä vastauksessa päätelmät esitetään tehtävänannon mukaisesti vetoamisen näkökulmasta.

1–2 pistettä:

Vastauksessa esitellään joitakin mainoksen piirteitä ja ne yhdistetään vaikuttamiseen. Havainnot voivat jäädä irrallisiksi.

3–4 pistettä:

Vastauksessa eritellään mainoksen vastaanottajaan vetoamisen keinoja ryhmitellen. Vastauksessa otetaan huomioon mainoksen eri osat. Neljän pisteen vastauksessa tarkastelun näkökulma on selvästi tehtävänannon mukainen.

5–6 pistettä:

Vastauksessa esitetään perusteltu näkemys mainoksen eri vetoamiskeinoista ja havaitaan, miten eri keinot toimivat yhdessä. Ansiona on huomata arvoja ja arvostuksia, joiden varaan mainos keskeisesti rakentuu.

Tehtävä 3

Tuomas Kyrön *Keskinopeus*-novelli on yleisönosastokirjoitus. Sitä voi pitää myös minäkertojan monologina tai kirjeenä. Alussa sanat on suunnattu Audin kuljettajalle, joka on aiheuttanut minäkertojan Escortin tuulilasiin halkeaman. Vähitellen haukkujen kohderyhmä laajenee kattamaan kaikki arvomaailmaltaan ja elämäntavoiltaan minäkertojasta poikkeavat. Voimakas vastakkainasettelu onkin kertojan maailmankuvan keskeinen piirre.

Kertoja paljastaa novellissa tekemisiään ja tuntemuksiaan, yhteiskunnallista ajatteluaan, suhtautumistaan muihin ihmisiin, arvojaan ja luonteenpiirteitään. Paljosta tiedosta rakentuu henkilökuva, jota voi pitää satiirisena tai humoristisena. Perusteluja on myös henkilökuvan traagisuudelle tai realistisuudelle.

Novellin päähenkilö saattaa olla lukijalle tuttu esimerkiksi *Mielensäpahoittaja*-elokuvasta. Aiemmin syntynyt mielikuva ei kuitenkaan riitä, sillä tehtävänanto ohjaa tekemään päätelmät selvästi minäkertojan kielen perusteella. Lukijan huomio kiinnittyy esimerkiksi sanastoon, lauserakenteisiin ja retoriikkaan. Päätelmiä voi tehdä myös kielellisistä teoista: kertoja muun muassa nimittelee, määrittelee, vähättelee ja inttää.

Vastausta voidaan jäsentää esimerkiksi alla luettelossa mainittujen henkilökuvan aineiden kautta. Päätelmät tulee todistaa pohjatekstin kielellisten yksityiskohtien avulla, joista on annettu suluissa esimerkkejä.

Faktoja kertojasta

- on ehkä ylittänyt keski-ikä (esim. puhuu markoista, nimeää radio-ohjelmikseen merisään ja luontoillan, käyttää vanhahtavia sanoja ja sanontoja)
- ajaa Ford Escortilla
- tekee negatiivisia tekoja (valittaa, nimittelee)
- on harmistunut (kuvaa tunteitaan: *Kyllä minä niin mieleni pahoitin, – – .*)

Luonteenpiirteitä

- minäkeskeinen (toistaa ”minä”-pronominia ja yksikön 1. persoonan muotoja, vastakohtaistaa itsensä ja muut)
- itsevarma besserwisser (ilmoittaa toteavilla lauseilla, kuinka asiat menevät elämässä: *Ilmoitan. Ei tule. Se ensimmäinen on aina paras. Auto ja nainen ja musiikki.*)
- nurjamielinen ja jyrkkä (käyttää runsaasti kielto sanoja, ja kielteistä asennoitumista ilmaisevia sanoja. *Kyllä se ei mene niin.; Muka tärkeämpääkin tekemistä.*)
- kiihkoutuva (yltyy käyttämään palopuheen retoriikkaa, jossa toisto ja kuulijan puhuttelu ovat tärkeitä: *Te meikkaatte naamoja, jotka eivät mekillä parane tai sitten te meikkaatte naamoja, jotka ovat valmiiksi hyvät. Te sytyttelette savukkeita – – .*)
- uhkaava, kohtuuton ja töykeä (käskee, ei lieventele: *Kyllä nyt kynä kädestä heti ja kuulolle., liioittelee: koko tien levyisellä Audillasi.*)

Arvot ja maailmankuva

- sovinnisesti ajatteleva (määrittelee kahvin keittämisen ”emännän” tehtäväksi)
- isänmaallinen, ehkä konservatiivinen (nimeää Paasikiven ja Keijo Korhosen myönteisessä yhteydessä, ajautuu käyttämään isänmaallisista puheista tuttua paasaavaa retoriikkaa: *Tiedätkö mikä on markka ja kuinka paljon sen eteen taisteltiin, tehtiin töitä, maksettiin eläkkeitä ja säästettiin?*)
- maailmankuvaltaan mustavalkoinen (asettaa vastakkain vanhan ja uuden, omat ja muiden arvot, epäilee yhteiskuntajärjestyksen sortuvan, jos hänen mielestään nykyinen, välinpitämätön suhtautuminen saa jatkoa)

1–2 pistettä:

Vastauksessa on irrallisia havaintoja kertojan luonteesta ja toiminnasta. Havaintoja ei liitetä novellin kieleen. Yhden pisteen vastauksesta perustelut saattavat puuttua kokonaan.

3–4 pistettä:

Vastauksessa on kertojan luonteesta ja toiminnasta runsaasti päätelmiä, jotka liitetään kieli-havaintoihin. Neljän pisteen vastauksessa tehdään päätelmiä myös päähenkilön arvoista.

5–6 pistettä:

Vastaus tarjoaa ehyen ja monipuolisen henkilökuvan, jota perustellaan täsmällisin kieliha-vainnoin. Vastauksessa kiinnitetään huomiota siihen, mitä kielelliset teot paljastavat kerto-jasta. Ansioksi on tehdä synteesi kertojan arvoista, yhteiskunnallisista näkemyksistä ja maa-ilmankuvasta.

Tehtävä 4

Johannes Enrothin kirjoituksesta on löydettävissä sekä asiantuntija-artikkelin että kolumnin tekstilajipiirteitä. Tekstin laatijan ilmoitetaan olevan biotieteiden asiantuntija. Kohderyhmä käy ilmi julkaisun nimestä (*Kotipuutarha*).

Tekstistä on löydettävissä jatkumo arkityylistä asiatyyliin ja edelleen tieteelliseen tyyliin. Tekstissä asiasisältö ilmaistaan eksaktin asiatyylisesti ja osin myös tieteellisin termein. Lisäksi varsinkin tekstin alussa on runsaasti kohtia, joissa asiatyyliin sekoittuu kohosteisina piirteinä esimerkiksi tieteellistä sanastoa ja arkisia sananvalintoja.

Artikkeli on pääosin hyvää asiatyyliä. Sen tuntomerkkejä ovat esimerkiksi selkeä virkerakenne, yleiskieliset sananvalinnat, havainnollisuus ja elävyys. Hyvälle asiatyylille ominaisesti abstraktit ja vierasperäiset käsitteet (esimerkiksi *polyploidia*) kuitenkin selitetään tekstissä tai käsiteltävän ilmiön osille annetaan yleistajuisia ja konkretisoivia nimityksiä kuten *tunnusteluvaihe* ja *pullonkaulavaihe*.

Artikkelin kohosteiset osat yhtäältä luovat vuorovaikutusta ja toisaalta osoittavat kirjoittajan tieteellistä asiantuntemusta. Esimerkiksi alkukappaleessa tekstin kasvitieteellistä aihetta tuodaan lähelle lukijakunnan kokemuksiin arkisiin, kuvailevin sananvalinnoin (*viheliäinen, rehottaa*) ja vertauksin (*vaikeampi päästä eroon kuin sukulaisista juhannuksena*). Tekstin asiasisältöä kuvattaessa taas käytetään täsmällisiä käsitteitä ja tieteelliselle tyyliin ominaisia termejä.

Artikkelissa leikitellään muun muassa sellaisilla kohosteisilla piirteillä kuten kielen kuvallisuudella ja intertekstuaalisuudella. Näin tehdään esimerkiksi otsikossa puhuttaessa vieras- tai tulokaslajien selviytymisestä uudessa ympäristössä: *Tullako vai eikö tulla?* Kasveja elollistetaan ja personifioidaan monisyisen ilmiön pelkistämiseksi ja havainnollistamiseksi. Ilmaisuu on paikoin tahallisen monimerkityksistä, metaforista ja humoristista, esimerkiksi kasvi- taudeista puhuttaessa *levitä kuin tauti*.

Tekstin tyyliä arvioitaessa on olennaista tarkastella sitä, miten tyyllilliset valinnat ja niiden vaihtelu palvelevat oletettua kohderyhmää ja sen tiedontarvetta sekä sopivat käytettyyn julkaisupaikkaan. Tyylin toimivuuden tarkastelu tekstilajinäkökulmasta tai yleistajuistamisen onnistuneisuuden kannalta on myös perusteltua.

1–2 pistettä:

Vastauksessa kuvataan tyyliä ja nimetään joitakin tyyli- tai lausepiirteitä. Tyylin arviointi on vähäistä, perustelematonta tai arvottavaa.

3–4 pistettä:

Vastauksessa havaitaan, että tekstissä sekoitetaan eri tyyli- tai lausepiirteitä ryhmitel- lään ja nimetään perustellusti ja niistä annetaan osuvat esimerkit. Tyylin arvioinnissa otetaan huomioon esimerkiksi tyyli- tai lausevalintojen ja kohderyhmän suhde. Tyylin onnistuneisuutta voi tarkastella myös tekstilajin näkökulmasta.

5–6 pistettä:

Vastauksessa havaitaan tekstin jakautuminen tyyllillisesti erilaisiin osiin. Vastauksessa tarkas- tellaan ja arvioidaan eri tyyli- tai lausepiirteiden sekoittamisen merkitystä, esimerkiksi kohderyhmän palvelemisen, kiinnostuksen herättämisen tai tieteellisen tiedon yleistajuistamisen kannalta.

Tehtävä 5

Enrothin artikkeli jakautuu kahtia: yhtäältä käsiteltävää aihetta yleistajuistavaan ja samalla kirjoittajan ja lukijan välistä vuorovaikutusta luoviin tekstinosiin (mm. aloituskappale) ja toisaalta keskeistä asiasisältöä välittävään asiantuntijatekstiin, jolla on tieteellinen perusta. Referoijan tehtävänä on seuloa artikkelin tiiviisti ilmaistu asiasisältö ja välittää se ulkopuoliselle lukijalle ymmärrettävästi ja selkeästi.

Referoija lyhentää pohjatekstiä yleensä noin yhteen kolmasosaan. Tässä tehtävässä pohjatekstin (noin 400 sanaa) asiasisältöä käsittelevä osuus on hyvin tiiviisti ja luonnontieteellisin termein esitetty. Siksi sen sujuva selostaminen voi vaatia paikoin myös ilmaisun väljentämistä, minkä vuoksi sopiva referaatin pituus on noin 140–180 sanaa.

Tehtävänannon pituussuosituksen selvä ylittäminen tai alittaminen yli 10 prosentilla vähentää yhden pisteen referaatin muuten ansaitsemasta pistemäärästä.

Referaatille tyypillisiä tekstilajipiirteitä

- Koska tehtävässä teksti esitellään jo otsikossa, referaatissa ei tarvita pohjatekstin julkaisutietojen täydellistä esittelyä, vaan se voidaan tehdä lyhyesti esimerkiksi viittamalla kirjoittajaan ja tekstilajiin. Referaatista pitää käydä kuitenkin ilmi, kuka kirjoittaa ja mitä kirjoittaa.
- Referoija käyttää referoidessaan pääosin epäsuoraa esitystapaa. Pohjatekstiä katsotaan ulkoapäin, ja tekstin keskeinen sisältö selitetään jollekin, joka ei ole tekstiä lue- nut. Omia käsityksiä ei esitetä.
- Pohjateksti selostetaan niin, että sen olennainen sisältö välittyy. Referaatissa esitellään tekstin pääväite tai -väitteet, keskeiset käsitteet ja asioiden väliset suhteet. Pohjatekstin merkityssuhteita ei rikota, mutta asiat voidaan esittää eri järjestyksessä kuin ne alkujaan ovat. Yksityiskohtia jätetään pois, mutta havainnollistavia tai edustavia esimerkkejä on hyvä esittää. Referaatin tulee kuitenkin olla tiivis ja sidosteinen teksti.
- Referaatti on selkeää asiatyylillä. Epäsuorassa referoinnissa alkuperäistä tekstiä ei yleensä toisteta sanataarkasti sitaattina vaan asia kerrotaan parafraasisesti, omin muotoiluin. Mahdollinen suora lainaus osoitetaan lainausmerkein.

Pohjatekstin keskeiset sisällöt

- Tieto, että Suomeen tullut kymmenittäin haitallisia tulokas- eli vieraskasvilajeja
- Vieraskasvilajien leviämisen alkuvaihe
- Leviämistä edistävät ja estävät tekijät

1–2 pistettä:

Vastauksessa pohjatekstiä on lyhennetty, mutta artikkelin keskeisiä sisältöjä puuttuu ja siinä on juututtu sivuseikkojen selostamiseen tai pelkkien esimerkkien esittämiseen. Referaatti on voitu koota pohjatekstistä irrotetuista lauseista, joita ei osoiteta suoriksi lainauksiksi, tai se seuraa mekaanisesti pohjatekstin esittämisjärjestystä erottelematta pääasioita sivuseikoista. Teksti on pikemminkin tiivistelmä kuin referaatti.

3–4 pistettä:

Referaatin tekstilajipiirteet ovat pääosin hallinnassa. Referoitavan tekstin keskeiset sisällöt on valittu pääosin oikein.

5–6 pistettä:

Referaatin tekstilajipiirteet ovat erinomaisesti hallinnassa. Referaatin sisältövalinnat havainnollistuksineen ovat osuvia, ja keskeisistä sisällöistä merkityssuhteineen tulee selkeä kuva.